

Сценарији за будућност БиХ – РС се отцепљује (I део)

Дејтонски мировни споразум је пропао. Босна истрајава у подјели и агонији и њена судбина је под утицајем конфликта између Запада и Русије.

Будућност БиХ ће принципијелно бити другачија него она која је у Дејтону 1995 уговорена.

Судбина ове земље ће наново имати утицај на дешавања на Балкану и у Европи; биће под утицајем хрвања Запада и Русије и имаће ретроактивно дејство како на однос између наведених сила тако и на однос између муслиманског и немуслиманског свијета.

Прије смо мислили, националистичка мржња и политичка агонија Босне и Херцеговине ће бити превазиђена када се моћ националистичких политичких партија СДС, ХДЗ и СДА сломи губитком већине гласова Срба, Хрвата и Бошњака. То се већ одавно догодило и сада знамо, колико смо дубину проблема подцијенили. Данас је горе него онда.

Удварање Бошњака код некадашњих ратних противника за суживот у једној мултиетничкој држави је бесмислено и недостојанствено. Политичке партије, које Србе и Хрвате заступају, опструирају и даље сваки заједнички напредак, а БиХ истрајава у

политичко-привредно-социјалном смрзнућу и – иако понеко то не жели да призна – ипак свако осјећа, да овако како јесте не може остати.

Нико озбиљно не сумња, да би једном референдуму у РС-у о одвајању од БиХ велика већина српских гласова била сигурна. Питање није, да ли ће се једна таква сецесија десити, него само када.

Небитно је, да ли нам се ова чињеница и њена конзеквенција, наиме преостајање једног остатка босанске државе, свиђа или не. За реалисте се ради само о томе, шта се под тим околностима треба радити. И то сад!

Размотримо прво одвајање РС-а са једног узвишеног гледишта. Имају ли грађани, рецимо Квебека или Каталоније или Баскије или Шкотске или Косова принципијелно право, сами да одреде, да ли хоће да једној страни доживљеној влади подлијежу или једну „сопствену“ владу, једну сопствену државу, преферирају? Чак и кад се сложимо, да, када питање „слобода“ звучи, одговор само врло ријетко „нова држава“ може бити - тим се грађанима из општих демократских промишљања сопствена одлука неће моћи ускратити.

„Стој!“, повикаће већина Бошњака, „случај Републике Српске је потпуно друкчији. Срби су, за разлику од наведених примјера, земљу, са којом се од БиХ желе да отцијепе, убиствима, силовањима и етничким чишћењем отели. Земља, села и градови, које за

себе рекламирају, су до прије 20 година великим дијелом били нама самима настањени и ми полагамо право на њих (инсистирамо на нашем праву). Ако хоће да припадају Србији, могу радо ићи – али без земље која им не припада.“

То је тачно, РС, какав данас егзистира (49% територије БиХ), је неправдом и ратом настао, неправдом, коју је „интернационална заједница“ Дејтонским споразумом фактично санкционирала. Је ли тиме питање референдума о одвајању РС-а ријешено?

У 19. стољећу САД су скоро половину мексичког територија насилно присвојиле (који је претходно од шпанских освајача старосједиоцима отет). У истом стољећу су Пруси и Аустрија Данској данашњи *Schleswig-Holstein* одузели. Регија Елсас и Лотхринген је између Француске и Њемачке више од једног пута мијењала „власника“, увијек ратом. Око трећине Њемачке је 1945 Пољској и Совјетском Савезу додијељено а њемачко становништво протјерано (након сто је ово подручје од њемачког реда (братства) славенском становништво на грозан начин отргнуто). Израел до данас врши експропријацију палестинске земље и протјерује њене насељенике. Набрајање се да произвољно наставити и на друга времена и просторе проширити.

Оправдава ли то неправду, насиље, безимену патњу толико људи? Наравно не! Овдје нас треба једна друга чињеница интересовати: Некада, прије или касније, отета земља постаде домовина других људи, домовина за потомке освајача. Дјеца и унучад бијаше рођена, уништено наново изграђено, уточиште, храна, друштво опет створено. Ко некоћ потпуно уништени Гдањск данас посјети, не може оспорити, да су Пољаци своју, а некада њемачку земљу, стекли.

Ко нове ратове и бескрајне ратове не жели, мора – ма како болно за насилно протјеране то било – да једног дана као чињеницу препозна, да је из прошле неправде легитимна домовина за друге људе постала. Иначе би се морало акцептирати, кад ултра-ортодоксни кажу:“ Ми смо одабрани народ Бога, наши претци су прије 2000 година били ту, сад смо ми опет ту, а ви Палестинци бјежите боље.

Настанак легитимне домовине, који коријени у неправди, је процес, који ће и у РС-у тећи, и који је већ у току. Као и свуда, један дио људи који тамо живе су они, који су сами претходно све изгубили и у чијој домовини други живе.

Само сањар би могао тврдити, да је одржавање референдума о независности РС-а за сва времена нелегитимно. Једино дозвољено би у врх главе било питање, када се бесправно освојена земља преображава у легитимну домовину каснијих генерација. У првој генерацији након освајача, другој, трећој? Након 50 година, након 100 или 1000? Ово питање не одговара ниједна света књига и ниједан интернационални закон. Оно се одговара, овисно о хисторијско-политичком стању, различито и често само од себе.

Милорад Додик, председник РС-а и бивши председавајући интернационалне алијансе независних социјалдемократа је на ово питање заједно са својим сљедбеницима, већ кратко након рата, и од тада свако мало одговарао. Он у РС-у бива без сумње, не упркос, него због његове националистичке кајке против заједничке државе БиХ изабран. Он је одбацује, опструира, саботира и блокира сваки напредак у земљи, чак и онда, када његови српски земљаци у РС-у хитно побољшање свог биједничког живота требају, које је без дискриминирајућих демократских структура илузорно.

Свиђа се Додик у Сарајево намјерно „Техеран“ називати. Он и влада РС-а су изнова и изнова прекорачавали црвену линију и кршили правила, која су БиХ од „интернационалне заједнице“ била наметнута. Прије је ОХР у таквим случајевима био конзеквентан, наметао санкције, политичаре отпустио. То је очигледно прошлост, јер му се то сада одобрава.

Независни политички проматрачи долазе до не баш чудноватог и погрешног закључка, да је РС неслужбене сигнале морао примити, да одлучујуће стране силе једном курсу, који на крај БиХ у овој форми циља, више не стоје на путу.

За ову претпоставку би са једне стране могло да говори то, што многи западни политичари, који се од 1992. на Балкану ангажирају (са свим грешкама, за које носе одговорност), не само онедавно губе наду, да се са политичком класом и са њом вођеним становништвом у БиХ може супстанцијални прогрес остварити. Већ преко 20 година су огромне своте директно или индиректно у земљу упумпаване, привреда упркос томе лези на тлу, држава не функционише, њене структуре егзистирају само рудиментарно, корупција и хрђаво управљање харају, националистичка самодефиниција кује већину Срба, Хрвата и Бошњака још увијек више него жеља држављана за будућношћу, добрим животом за себе и своју дјецу.

ЕУ, која једва успијева да са самоствореном кризом изађе на крај, чија средства нису довољна, да својим медитеранским земљама чланицама помогне из невоље, која је финансијски и политички са проблемима источних и јужних сусједних држава преоптерећена, дјеловала је невољна, да досадашњи ангажман на Балкану настави.

И коначно, ко се још интересује за БиХ? Силе, које њену судбину кроје, већ одавно имају важнија посла: Ратови у Украјини и Палестини, Либији, Сирији, Ираку и Авганистану, распадајућа атомска сила Пакистан, напетости са Русијом, разговори о нуклеарној енергији са Ираном, успон БРИКС-држава (скраћеница за Бразил, Русија, Индија, Кина, Јужна Африка) , помицање снага у Азији у склопу са новом самосвијешћу Кине, исламски тероризам у Африци, Блиском Истоку и другдје, финансијске кризе и глобално загријавање климе... а не може се ни искључити да Запад уступке направи код српског питања Русији, чија је кооперација у Украјини, Сирији или негдје друго неопходна. С друге стране, онедавно појачано хрвање ЕУ и САД-а са Русијом због зона утицаја на Балкану, би могло распад БиХ, каква данас постоји, потицати.

Опадајући интерес западних политичара за БиХ дјелује, као да, у сваком случају од почетка оружаних сукоба у Украјини, једном новом геостратешком погледу на Балкану отвара врата.

